

Vlaanderen
is materiaalbewust

EXTERN JAARRAPPORT 2024 HANDHAVING ZWERFVUIL

TEAM TERREINCONTROLE

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

WWW.OVAM.BE

OVAM

INHOUD

1	Inleiding	3
2	Cijfers	4
2.1	Aantal dagen/uren handhaving	4
2.2	Aantal bestuurlijke verslagen	5
2.3	Soort overtredingen	6
2.4	Key performance indicator (KPI)	7
3	Vervolgtraject.....	7

1 INLEIDING

In dit rapport kan u meer lezen over de resultaten van de handhavers zwerfvuil van het team Terreincontrole voor het jaar 2024. In 2024 waren gemiddeld 20 handhavers zwerfvuil actief over heel Vlaanderen. Sinds de zomer van 2021 hoort de handhaving op zwerfvuil bij het team terreincontrole van de OVAM, en is inmiddels ingebed in de dagelijkse werking van OVAM.

Mevrouw Zuhail Demir, Vlaams minister van Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, maakte van de daling van de hoeveelheid zwerfvuil een belangrijk beleidsthema. Uit bevestigingen blijkt dat zwerfvuil in de top 3 staat van grootste ergernissen bij de Vlamingen. Bovendien zijn dit grote ecologische en maatschappelijke problemen die veel geld kosten aan de maatschappij. Op Vlaams niveau wordt een geïntegreerd beleid gevoerd in samenwerking met alle betrokken stakeholders om de hoeveelheid zwerfvuil te verminderen met 20% tegen 2030. De resultaten van 2024 tonen aan dat een tandje moet worden bijgestoken om deze doelstelling alsnog te halen. Ook het instrument handhaving moet hierbij worden ingezet.

In samenspraak met de lokale besturen wil de OVAM inzetten op handhaving van zwerfvuil **via de GAS-reglementering**. De handhavers zwerfvuil zullen werken als GAS-vaststellers in samenwerking met de lokale besturen en op basis van de lokale politiereglementen. **De lokale besturen kunnen gratis een beroep doen op een deel of geheel van het team handhavers zwerfvuil ter ondersteuning van een handhavingsactie inzake zwerfvuil. Dit steeds in samenspraak met het team terreincontrole van de OVAM en naargelang de beschikbaarheid van de handhavers.**

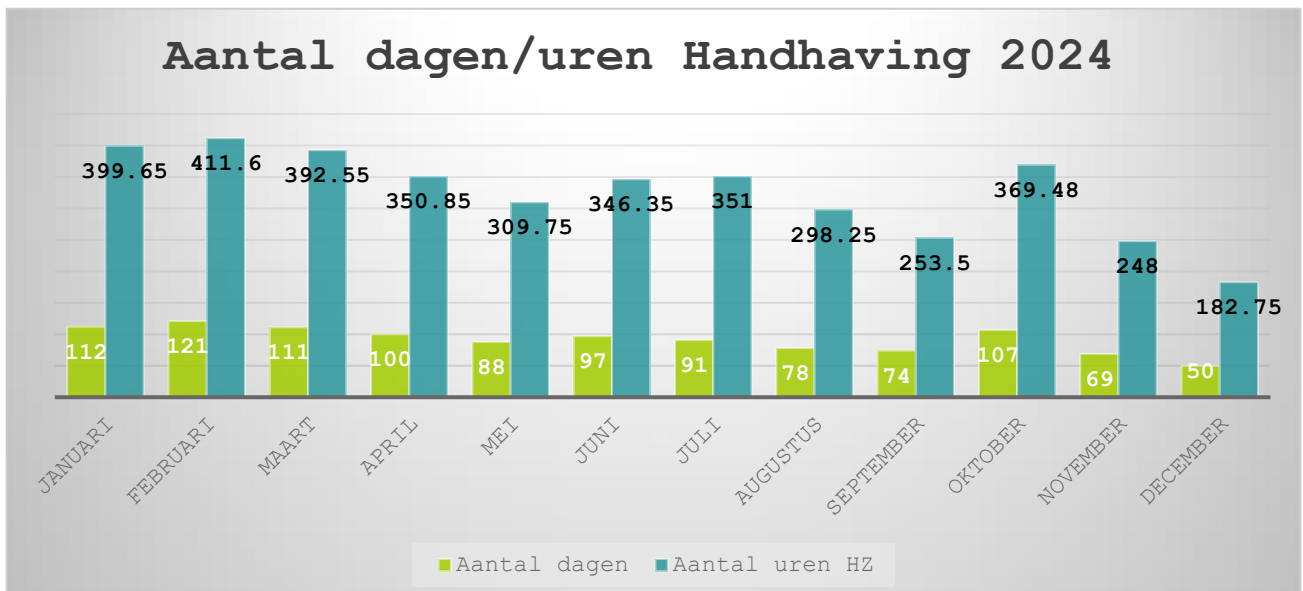
Via fysieke controles op het terrein (steeds per 2), trachten we om overtreders op heterdaad te betrappen. De controle op het bijhebben van een zakje voor hondenpoep valt ook onder het takenpakket. Er wordt gepatrouilleerd in winkelstraten, stopplaatsen van het openbaar vervoer, parken, publieke parkings, tijdens evenementen (kermissen, jaarmarkten, festivals of sportwedstrijden,...) omdat deze locaties en gebeurtenissen extra gevoelig zijn voor zwerfvuil.

2 CIJFERS

2.1 AANTAL DAGEN/UREN HANDHAVING

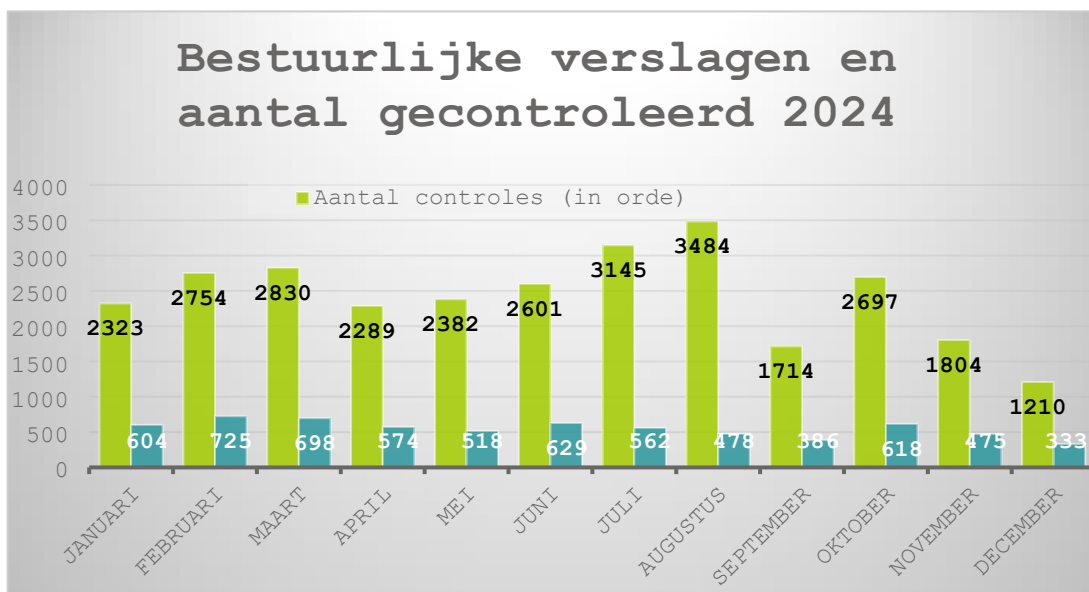
In de loop van 2024 is het aantal handhavingsdagen en -uren licht gedaald, in vergelijking met dezelfde periode van 2023. Dit komt omdat het team handhavers in de loop van 2024 is gedaald van 26 GAS-vaststellers zwerfvuil naar 15. Er werden geen nieuwe GAS-vaststellers aangeworven in 2024 omdat het proefproject tot eind 2024 liep.

Zoals weergegeven in bovenstaande tabel kan er duidelijk worden gezien dat het aantal dagen en uren handhaving in 2024 vrij stabiel is gebleven, behalve tegen het einde van het jaar omwille van de feestdagen en de opname van verlofdagen tegen het einde van het jaar. In 2024 waren er in totaal 1098 handhavingsdagen en werden er 3913,73 uren op het terrein controles uitgevoerd in de actieve gemeenten die meedoen aan het project Handhaving Zwerfvuil. Dit is een significante daling in vergelijking met het jaar 2023, dat 1562 handhavingsdagen en 5506,35 uren telde.

2.2 AANTAL BESTUURLIJKE VERSLAGEN

Van de vastgestelde overtredingen werden er in 2024 in totaal 6600 Bestuurlijk Verslagen (BV) opgemaakt en overgemaakt aan de Sanctionerend Ambtenaar (SA). De SA heeft vervolgens 6 maanden de tijd om het dossier te behandelen en al dan niet een GAS-boete of een alternatieve maatregel op te leggen. In het jaar 2023 werden er 8311 bestuurlijke verslagen uitgeschreven op het weggoien van zwerfvuil.

controles : houdt in dat mensen hun afval reglementair weggooiden of een hondenpoepzakje konden voorleggen.
BV : Bestuurlijke Verslagen.

In 2024 werden er in totaal 29.233 visuele controles uitgevoerd op het terrein. Dit wil zeggen dat onze handhavers iemand een reglementaire actie zien uitvoeren in de openbare ruimte. Dit kan gaan over het weggoien van een verpakking/papiertje in de vuilnisbak, het deponeren van een sigaret in een vuilnisbak/peukenrecipiënt of het bijhebben van een hondenpoepzakje. In het jaar 2023 werden er 35.799 visuele controles uitgevoerd. Tijdens de looptijd van het project werden bijna 20.000 overtredingen vastgesteld en vertaald in een bestuurlijk verslag.

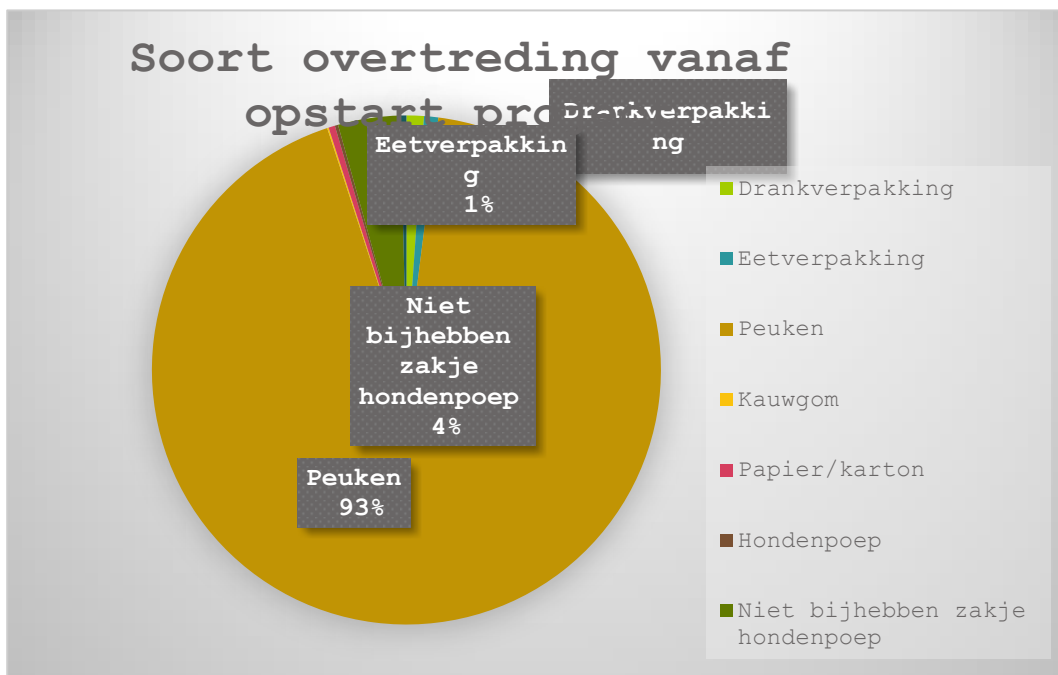
Totalen	Aantal dagen HH	Aantal controles (in orde)	Bestuurlijke verslagen
Totaal 2021	7	7	59
Totaal 2022	709	16730	5011
Totaal 2023	1562	35799	8311
Totaal 2024	1098	29233	6609
Totaal Project	3376	81769	19990

In de tabel wordt de evolutie weergegeven van het aantal dagen waarop werd gehandhaafd, het aantal mensen die gecontroleerd werden en het aantal bestuurlijke verslagen die werden toegekend.

Elke overtreding van zwerfvuil wordt vastgelegd. Er wordt niet sensibiliserend gewerkt, maar repressief. Via een kort gesprek wordt de overtreder gewezen op zijn overtreding en wordt de identiteit gevraagd. Dit gebeurt meestal aan de hand van de identiteitskaart. Gemiddeld gebeurden er 6 vaststellingen per handhaving in 2024.

2.3 SOORT OVERTREDINGEN

Het merendeel van de overtredingen in 2024 ging over het weggooien van **sigarettenpeuken** (93%). Mogelijke **verklaringen**: een grote gewoonte en geen besef dat dit een overtreding is (bijvoorbeeld in rioolputje gooien) en het sneller op heterdaad kunnen betrappen wegens de beperkte duurtijd van het roken van een sigaret, liggen aan de basis van deze cijfers. Ook wordt een sigarettenpeuk veel meer weggegooid als zwerfvuil dan alle overige items zoals papiertjes, verpakkingen, blikjes... In 2023 waren 92% van de overtredingen peuken, 2% drankverpakking en 4% het niet bij hebben van een hondenpoepzakje.

Zoals bijgevoegde tabel weergeeft gaat het grootste deel van het weggegooid zwerfvuil over sigarettenpeuken. Het politie/GAS-reglement verplicht meestal dat hondeneigenaars ten allen tijden

hondenpoepzakjes bij moeten hebben. Slechts 4% van de overtredingen gingen over het niet bij hebben van een zakje. Wij merken dat het moeilijk is om mensen op heterdaad te betrappen op het weggooien of achterlaten van ander zwerfvuil (drankverpakking, eetverpakking, kauwgom, papier...) omdat het algemeen geweten is dat dit verboden is. We leggen de focus tijdens de zwerfvuil handhavingen op verpakkingsmateriaal. In de meeste gevallen werden verpakkingen steeds meegenomen, of in vuilbakken gegooid. Tijdens evenementen zien we dat er veel meer wordt ingezet op herbruikbare verpakkingen die opnieuw worden ingeleverd, en dat er vanuit organisaties en lokale besturen meer gesensibiliseerd wordt door middel van campagnes. Op evenementen waar wij aanwezig waren, werd er in veel gevallen ook op voorhand op onze uitdrukkelijke vraag gecommuniceerd naar deelnemers dat er handhavers zwerfvuil op het terrein waren. Op dit vlak zien we dus een positieve evolutie.

2.4 KEY PERFORMANCE INDICATOR (KPI)

Met de Key Performance Indicators (KPI's) wordt de voortgang van een project opgevolgd. Eind 2021 werden in overleg met Fost Plus en Mooimakers enkele KPI's bepaald.

Stvz 31/12/2024 :

Hoogrisicogemeenten: met 96 % is er een samenwerking (doelstelling van 50% was tegen zomer 2024 al behaald), waaronder 10 kustgemeenten en 12 centrumsteden (Hasselt doet niet mee). Er werden 138 evenementen gecontroleerd (doelstelling van 80 was tegen de zomer 2024 al behaald).

3 VERVOLGTRAJECT

In het 2024 kwamen we als team handhaving zwerfvuil voor enkele uitdagingen te staan. Het project Handhaving Zwerfvuil werd ingebed binnen de werking van OVAM en voor onbepaalde duur verlengd. We hadden ons streefdoel om de groep handhavers uit te breiden naar 30 handhavers bijna bereikt in 2023, maar in 2024 vielen we om diverse redenen terug op 15 handhavers tegen het einde van het proefproject. Dit heeft een invloed gehad op de gedaalde cijfers in dit rapport omdat het team met een verminderde bezetting heeft

moeten werken. In 2025 zal het team opnieuw uitgebreid worden tot 18. Het team heeft in 2024 een efficiënte manier van werken kunnen ontwikkelen op het terrein op basis van de reeds opgedane praktijk ervaring in 2023.

De cijfers en resultaten van 2024 tonen een significante daling vast tegenover het jaar 2023 omdat we minder handhavers zwerfvuil ter beschikking hebben om uit te sturen op het terrein. Zowel in het aantal handhavingsacties, als het aantal uitgeschreven bestuurlijke verslagen konden we zien dat er een daling is tegenover het jaar ervoor.

In januari 2024 werden er verschillende wijzigingen doorgevoerd aan de bestaande GAS-wetgeving, mede op basis van de ervaringen van ons project. Een aantal van deze wijzigingen heeft ook een invloed op de handhaving van zwerfvuil en sluikestort. Zo werd de maximale GAS-boete voor meerderjarigen opgetrokken van €350 naar €500. Ook wordt het voor lokale besturen mogelijk om inbreuken op zwerfvuil vast te stellen op basis van de nummerplaat en deze op te zoeken in het register van de Dienst Inschrijving Voertuigen (DIV). Tot slot, is het vanaf 2024 voldoende dat de gemeenteraad enkel de entiteit aanwijst die bevoegd is voor GAS-vaststellingen. Dit wil zeggen dat de gemeenteraad via een beslissing moet aanwijzen welke overheid of entiteit op het eigen grondgebied GAS-vaststellingen mag doen. De vermelding van de individuele namen van GAS-vaststellers op de gemeenteraadsbeslissing is bijgevolg niet meer verplicht. Het betekent een enorme vereenvoudiging voor het project handhaving zwerfvuil.

Het project handhaving zwerfvuil in Vlaanderen ging in 2024 van een proefproject naar een vast onderdeel van de werking van OVAM. Zwerfvuil is en blijft nog altijd één van de grootste ergernissen van de Vlaming en inspanningen blijven noodzakelijk om onze steden, gemeenten en natuur proper te houden. Uit testen op het terrein blijkt dat handhaving als onderdeel van de instrumentenmix werkelijk effect heeft op de reductie van het aanwezige zwerfvuil. De lokale besturen maken steeds meer gebruik van het Vlaamse team handhavers zwerfvuil ter ondersteuning van hun lokaal (handhavings)beleid. De vraag is groter dan het aanbod. Door het efficiënt inzetten van het team handhaving zwerfvuil op basis van ervaringen uit het proefproject tracht de OVAM aan zoveel mogelijk vragen van de lokale besturen tegemoet te komen.